

Notă informativă la proiectul Legii privind protecția avertizorilor de integritate

1. Cauzele care au condiționat elaborarea proiectului

Proiectul legii privind protecția avertizorilor de integritate, a fost elaborat în vederea realizării Strategiei Naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, precum și a Planului de acțiuni, aprobate prin Hotărârea Parlamentului nr.56 din 30.03.2017, care prevăd realizarea realizarea unor măsuri în scopul perfecționării mecanismului actual de denunțare a corupției și protecție a avertizorilor de integritate.

Astfel, Strategia Națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, la Pilonul VI „Avocatul poporului (Ombudsman) prevede că *„Persecuția persoanelor care denunță sau avertizează, în interes public, cu privire la comiterea unor iregularități, abuzuri sau încălcări în cadrul instituțiilor are conotații îngrijorătoare. În prezent, nicio autoritate publică nu și-a asumat funcția de protecție și reprezentare a intereselor persoanelor care denunță/avertizează cu privire la potențiale infracțiuni de corupție și alte practici ilegale. Astfel, drepturile fundamentale ale avertizorilor sînt grav afectate (dreptul la muncă, dreptul de a nu fi discriminat, dreptul la un proces echitabil etc.), ceea ce demotivează alte persoane de a se opune corupției și ilegalităților.”*. Prin urmare, prioritatea VI.2. prevede „protejarea drepturilor fundamentale ale avertizorilor de integritate”, iar drept indicatori de rezultat este indicat „*cadrul normativ privind procedura de protecție a avertizorilor de integritate, elaborat și adoptat.*”

De asemenea, **Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020** (Anexa nr.2) la Hotărârea Parlamentului nr.56 din 30.03.2017, la **pilonul III. Justiția și autoritățile anticorupție**, prioritatea III.2 Eficiența justiției și a autorităților anticorupție, prevede acțiunea nr.12 **Adoptarea legii privind denunțarea corupției și protecția avertizorilor de integritate**.

Proiectul de lege a fost elaborat și în scopul executării angajamentelor asumate de Republica Moldova în cadrul **Acordului de Asociere RM-UE** și a **Planului de acțiuni pentru implementarea prevederilor Acordului 2017-2019**, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr.1472 din 30.12.2016. Astfel, la TITLUL III. JUSTIȚIE, LIBERTATE ȘI SECURITATE, Art.16. Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale, Măsura L3. prevede **elaborarea unui nou proiect de lege cu privire la denunțarea corupției și protecția avertizorilor de integritate**.

De asemenea, în cadrul ședinței Subcomitetului de asociere RM – UE pentru libertate, securitate și justiție, desfășurată la 21 iunie 2017, la Chișinău, Uniunea Europeană s-a angajat să ofere informații privind inițiativele UE în privința protecției avertizorilor de integritate.

Întrucît, la moment UE promovează la nivel european politici mai dure **referitoare la combaterea corupției**, stabilind astfel că **instituțiile UE au obligația de a introduce norme interne privind avertizarea în interes public pentru a proteja avertizorii împotriva represaliilor, în scopul de a garanta că abaterile grave și faptele ilegale din administrația UE sunt aduse la lumină**; regretă faptul că unele instituții nu au pus încă în aplicare normele respective; cu toate acestea, încurajează statele membre ale UE să instituie un program european de protecție a avertizorilor și a martorilor,[...] întrucît **avertizorilor le revine un rol important în combaterea corupției, deoarece aceștia pot scoate la iveală cazuri de fraudă care ar rămâne altfel necunoscute; întrucît demascarea este considerată drept una dintre cele mai eficiente modalități de stopare și prevenire a infracțiunilor înainte ca acestea să aibă loc sau de dezvăluire a acestora atunci când s-au produs deja**.

Totodată, proiectul de lege cu privire la protecția avertizorilor de integritate urmărește armonizarea cadrului legislativ național la standardele internaționale în domeniul prevenirii și combaterii corupției, în special ne referim la prevederile **Recomandarea CM/Rec (2014)7 a Comitetului de Miniștri adresată statelor membre privind protecția avertizorilor de integritate** (Adoptată de Comitetul de Miniștri la 30 aprilie 2014), care recomandă statelor membre să dispună de un cadru normativ, instituțional și juridic pentru a proteja persoanele care în contextul relațiilor de muncă raportează sau comunică informații privind amenințările sau daunele în interesul public.

Convenția ONU împotriva corupției, Capitol 3 „Incriminare, investigare și reprimare”, art.33 „Protecția persoanelor care comunică informații” stipulează:

„Fiecare stat parte în conformitate cu sistemul său juridic intern va lua măsurile corespunzătoare pentru a asigura protecția persoanelor care, cu bună-credință și în baza unor presupuneri rezonabile, semnalează autorităților competente orice fapt privind infracțiunile prevăzute de prezenta convenție”. Responsabilitatea autorităților de a asigura o protecție adecvată împotriva oricărei sancțiuni nejustificate față de salariații care denunță faptele de corupție este prevăzută și de articolul 9 din **Convenția Civilă privind corupția**, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr.542-XV din 10.12.2003.

2. Scopul proiectului

Scopul general al proiectului este instituirea unui mecanism eficient de denunțare a corupției și protecție a avertizorilor de integritate, fapt ce va duce la sporirea denunțării practicilor ilegale și a altor dezvăluiri de interes public.

Scopul specific al proiectului constă în promovarea climatului de integritate în sectoarele public și privat și asigurarea protecției adecvate a avertizorilor de integritate împotriva răzbunării, în contextul examinării dezvăluirilor de interes public a practicilor ilegale.

3. Principalele prevederi din proiect

Proiectul de lege se propune a avea caracter de lege organică și este structurat în șase capitole și trei anexe.

Capitolul I. Dispoziții generale (art.1-6), care prevede:

Domeniu de reglementare a proiectului de lege îl constituie dezvăluirile practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, procedura de examinare a acestor dezvăluiri, drepturile avertizorilor de integritate și măsurile de protecție a lor, obligațiile angajatorilor, competențele autorităților responsabile de examinarea unor asemenea dezvăluiri și ale celor de protecție a avertizorilor de integritate.

Totodată, acest capitol prevede care este scopul proiectului de lege, definirea noțiunilor utilizate, principiile, subiecții legii și faptul că dezvăluirea practicii ilegale făcută de angajat se prezumă a fi veridică pînă la proba contrară.

Capitolul II. Dezvăluirea practicilor ilegale (art.7-9), prevede care sunt modalitățile de dezvăluire a practicilor ilegale, dezvăluirea anonimă a practicilor ilegale și confidențialitatea angajatului care dezvăluie practici ilegale.

La elaborarea acestui capitol s-a ținut cont de prevederile din **Recomandarea CM/Rec (2014)7 a Comitetului de Miniștri adresată statelor membre privind protecția avertizorilor de integritate** (Adoptată de Comitetul de Miniștri la 30 aprilie 2014), care stipulează că „*Canalele de raportare și furnizarea de informații cuprind:*

- *Rapoarte din cadrul unei organizații sau întreprinderi (inclusiv către persoanele desemnate pentru a primi rapoarte confidențiale);*
- *Rapoartele organismelor publice competente de reglementare, agențiile împuternicite pentru aplicarea legislației și organismele de supraveghere;*

- *Prezentarea informațiilor publicului, de exemplu pentru un jurnalist sau membru al parlamentului.*

Circumstanțele individuale, în fiecare caz, va determina canalul cel mai potrivit. Angajatorii ar trebui să fie încurajați să instituie proceduri interne de raportare.[...]

Avertizorilor de integritate trebuie să li se acorde dreptul de a li se păstra și menține confidențialitatea identității lor, sub rezerva garanției unui proces echitabil.”

Capitolul III. Examinarea dezvăluirii practicilor ilegale și recunoașterea statutului de avertizor de integritate (art.10-13) stabilește că angajatul este în drept să facă o dezvăluire internă a practicilor ilegale, adică la angajator, fie una externă- la autoritatea responsabilă de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale, adică Centrul Național Anticorupție, fie publică – prin intermediul societății civile sau mass-media.

De asemenea, aici sunt prevăzute autoritățile responsabile de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale, ce ar trebui să includă o dezvăluire a practicilor ilegale și recunoașterea statutului de avertizor de integritate, în ce termene se examinează avertizărilor de integritate.

Capitolul VI. Protecția avertizorului de integritate (art.14-18), prevede cazurile în care angajatul poate solicita protecție, autoritățile responsabile de acordarea protecției avertizorilor de integritate, care sunt garanțiile de care beneficiază avertizorul de integritate. Totodată este prevăzută procedura de acordare a protecției avertizorilor de integritate, astfel, angajatul pentru a beneficia de protecție, el trebuie să întrunească următoarele condiții: a) să fie recunoscut în calitate de avertizor sau a făcut o dezvăluire publică a practicilor ilegale; b) să fie supus răzbunării și să depună o cerere scrisă autorităților de protecție pentru a solicita realizarea garanțiilor sale prevăzute la art.15; c) între dezvăluirea practicilor ilegale și pretinsa răzbunare să existe legătură de cauzalitate.

Capitolul V. Sancționarea încălcărilor (art. 19), prevede răspunderea pentru încălcarea prevederilor legii. Astfel, în dependență de fapta săvârșită, proiectul prevede tipul de răspundere (contravențională, penală).

Capitolul VI. Dispoziții finale și tranzitorii (art. 20), se reglementează modul de intrare în vigoare a proiectului de lege, precum și acțiunile pe care urmează să le întreprindă autoritățile pentru asigurarea implementării acestuia.

Anexele la proiectul de lege sunt următoarele:

Anexa nr.1 Formularul dezvăluirii interne a practicii ilegale;

Anexa nr.2 Formularul dezvăluirii externe a practicii ilegale;

Anexa nr.3 modelul Registrului dezvăluirilor practilor ilegale și a avertizorilor de integritate

4. Cuantumul mijloacelor bugetare necesare pentru implementarea proiectului

Implementarea prevederilor proiectului nu va necesita careva cheltuieli financiare suplimentare, altele decât cele prevăzute din bugetul de stat, deoarece nu vor fi necesare instituirea unor noi entități, majorarea numărului de agenți publici sau procurări de echipament.

Director adjunct

Vadim COJOCARU